

IJTIMOY PEDAGOGIKA FANIGA ZARURIYAT VA UNING AHAMIYATI

Abdullaeva Havoxon Yaqubjanovna

Andijon davlat universiteti

“Umumiy pedagogika” kafedrası katta o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda ijtimoiy pedagogikaga qiziqish jamiyat taraqqiyotining ehtiyojlari va davlatning ijtimoiy buyurtmasi asosida paydo bo‘ldi. Maqolada bugungi kunda ijtimoiy pedagogika faniga zaruriyat va uning ahamiyati haqida so‘z boradi.

***Kalit so‘zlar:** ijtimoiy pedagogika, ta‘lim va tarbiya, sotsiologiya, bozor iqtisodiyoti, ijtimoiy munosabatlar.*

АННОТАЦИЯ

Сегодня интерес к социальной педагогике возник на основе развития потребностей общества и социального заказа государства. В статье рассматривается необходимость социальной педагогики и ее значение.

***Ключевые слова:** социальная педагогика, образование и воспитание, социология, рыночная экономика, социальные отношения.*

ABSTRACT

Today, interest in social pedagogy has arisen on the basis of the development of the needs of society and the social order of the state. The article discusses the need for social pedagogy and its significance.

***Keywords:** social pedagogy, education and upbringing, sociology, market economy, social relations.*

KIRISH

Hozirda respublika siyosiy, iqtisodiy, ta‘lim va ma‘rifiy-madaniy islohotlarni boshdan kechirmoqda. Ijtimoiy tuzilmalarni insonparvarlashtirishning yangi tamoyillari, bozor iqtisodiyoti munosabati qonunlari, mafkuraviy va axloqiy tamoyillarning o‘zgarishi ishsizlik, moddiy yetishmovchilik, bolalarning nazoratsizligi, oilalarning ajralib ketishi, g‘ayri ijtimoiy xodisalar-alkogolizm, narkomaniya, jinoyatchilik, fohishalik kabi ijtimoiy muammolarni keskinlashuviga sabab bo‘lmoqda. Bu holatda birinchi navbatda bolalar, so‘ngra esa kattalar ijtimoiy yordamga muxtojdirlar. Bunday sharoitlarda jamiyatning ijtimoiy muammolariga bog‘liq bo‘lgan pedagogik masalalarni hal qiluvchi, uning ijtimoiylashuvi jarayonida shaxsga yordam beruvchi mutaxassis sifatida ijtimoiy pedagogga talab paydo bo‘ladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ijtimoiy pedagogikaning zarurligini quyidagi holatlar talab etayotgan edi:

Birinchidan, bugungi kunda ta'lim va tarbiya maqsadi bilan uning ba'zi natijalari o'rtasidagi qarama-qarshilik sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini aniqlash zarurligi talab etilmoqda. Ushbu talab pedagogika olamiga jamiyatdagi munosabatlar bilan shug'ullanuvchi sotsiologiyani olib kirish zaruriyatini uyg'otdi. Chunki ongli xususiyatga ega bo'lgan inson faoliyati, sotsiologiya fanining o'ziga xos ob'ektini tashkil etadi. Har bir shaxsning jamiyatdagi o'z o'rnini, o'zligini anglashi, hayotiy-axloqiy me'yorlarni o'zida mujassam etishi jamiyatda shu ma'naviy-axloqiy sifatlarni namoyon etib, ijtimoiy hayotimiz, zamonamiz bilan hamnafas yoshlarni tarbiyalashda Pedagogika va sotsiologiya fanlarining hamkorligi alohida ahamiyat kasb etadi. Vaholanki ta'lim-tarbiyaning o'zi ijtimoiy hodisa va pedagogik jarayondir.

Ikkinchidan, ba'zi jamiyat a'zolarining ongidagi ma'naviy bo'shliqning ijtimoiy kelib chiqishi sabablarini aniqlash, ularni hal qilish mexanizmini yaratish kabi yangi muammolarning yechimini topish uchun pedagogik va sotsiologik tushunchalarning tutashligiga asoslangan yangi metodologiyani talab etmoqda. Inson shaxsini shakllantirishda undagi tabiiy (irsiy) va ijtimoiy xususiyatlarini, uning oliy nerv faoliyati imkoniyatlarini hisobga olib yondashmoq lozim. Inson organizmining biologik va sub'ektiv (shaxsiy tomonlari) asosida o'z-o'zini tarbiyaga olish, sharoitga moslashish, ma'lum ob'ektga yo'naltirish qonunlarini bilish asosida uning tarbiyasini tashkil etish lozim. Shaxs shakllanishi jarayonida ichki va tashqi ta'sir imkoniyatlari o'zaro omuxta qilish, tarbiya jarayonini yoshlar faoliyatining xususiyatlari, qzini anglash kabi muhim xususiyatlari asosida shaxsning erkinligi va g'ururini paymol qilmasdan, demokratik, insonparvarlik va milliy tamoyillarga tayanib, ularda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirish davr talabidir. Jamiyatga insonlar ongini, tafakkurini ijobiy tomonga o'zgartirish ijtimoiy- ma'rifiy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib. Uni ilmiy jihatdan o'rganish muhimdir. Pedagogika va sotsiologiyaning tutashganligi tufayli yuzaga kelgan muammolar o'zbekistonlik olimlarning diqqat e'tiborini ham o'ziga tortmoqda.

Uchinchidan, bozor iqtisodiyoti sharoitida ijtimoiy munosabatlar va bunda davlatning roli, axborotlar, ustoz-shogird munosabatlari, kadrlar muammolari, yoshlarning ma'naviyatida ro'y berayotgan zaiflikning sabablari, ularni aniqlash, tekshirish, hal etish, ijtimoiy faollik kasbiy mahorat, shuningdek mustaqil O'zbekistonda kechayotgan ma'naviy va mafkuraviy islohatlarni, umuman, jamiyatni «pedagog so'zi» bilan qrganish ijtimoiy pedagogikaning muammolaridan bo'lib

hisoblanadi. Eng asosiysi, ijtimoiy hayotda shunday holatlar uchraydiki, bunda bolalar o'smirlar, tarbiyachilar bunday og'ir vaziyatda o'zlariga ruhan malham bo'ladigan sotsial pedagogning yordamiga muhtoj bo'ladi. Demak, bugungi jamiyatimiz asoslariga sotsial psixolog bilan bir qatorda ijtimoiy pedagogga bo'lgan ehtiyoji ham sezilmoqda.

Hayotdan umid uzgan, o'ziga ishonmaydigan, hayotiy muammolarni mustaqil hal eta olmaydigan shaxslar insoniy yordam, tushunish, uning qayg'usiga sherik bqlishlarini kutadilar. O'z so'zi va faoliyati bilan shu kabi shaxslarda o'ziga ishonch uyg'otish, o'z imkoniyatlarini anglab yetishlariga yordam berish sotsial pedagogning asosiy vazifasidir. Ijtimoiy hayotimizdagi voqelikning insonlarga bo'lgan ta'siri ularning ongida yuz berayotgan jarayonlar haqida bahs yuritadigan mazkur fan yo'nalishi bugungi kunda ijtimoiy buyurtma sifatida vujudga kelmoqda.

Demak ijtimoiy pedagogikaning vujudga kelishi ijtimoiy zarurat asosida namoyon bo'ldi.

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya – bu bolalarning ijtimoiylashuvi va bolalarga ijtimoiy ta'lim va ijtimoiy tarbiya berish qonuniyatlarini o'rganuvchi pedagogika fanining tarmog'idir. Ya'ni tarbiya- bu nafaqat o'quv muassasalari balki butun jamoatchilik, jamiyatning barcha jabhalarida o'z ko'inishiga ega.

Ijtimoiy pedagogika – odamlarning jamiyatda hamkorlikdagi ish faoliyatlari jarayoni davomida ularda hosil bo'ladigan fikrlar, e'tiqodlar, g'oyalar, qarashlar, his-tuyg'ular, turli xulq-atvor shakllarini tushuntirib beruvchi fandir. Har bir shaxsning jamiyatda yashashi, uning ijtimoiy normalarga rioya qilgan holda o'ziga o'xshash shaxslar bilan o'rnatadigan murakkab o'zaro munosabatlari va ularning ta'sirida hosil bo'ladigan xodisalarning pedagogik tabiatini va qonuniyatlarini tushuntirib berish- ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifasidir.

Ijtimoiy pedagogika O'zbekistonda ham, dunyodagi boshqa mamlakatlarda ham uzoq va chuqur an'analarga ega. Shunga qaramay sobiq sovet tuzumi davrida ijtimoiy pedagogika yutuqlari e'tiborga olinmadi. Mana shuning uchun ham ijtimoiy pedagogika yangi soha sifatida faqat ijtimoiy-pedagogik mutaxassislar davlat va jamoat organlari boshqarmalarinigina emas, balki mutaxassislar tayyorlaydigan tizimni, shuningdek ijtimoiy-pedagogik faoliyatning ilmiy-tadqiqot bazasini ham o'z ichiga oladi.

Amaliyotda ijtimoiy pedagogik va yoshlarning yashash komplekslarida, turli yoshdagi xodimlardan iborat birlashmalarda ijtimoiy pedagogik tajribalarni to'plash ishlari shakllantirilgach, maktablarning ijtimoiy institutlar bilan qamkorligi o'zgardi. Shu asosda ijtimoiy muqitni pedagoglashtirish jarayoni intensiv tarzda rivojlanib

bordi. Demak, ta'lim tarbiya bilan shug'ullanuvchi fanlar va o'quv muassasalaridan farqli o'laroq ijtimoiy pedagogika ijtimoiy hayotimizning barcha jabxalari bilan bog'liqdir.

REFERENCES

1. Boboyev H., G'afurov Z. O'zbekistonda siyosiy va ma'naviy-ma'rifiy ta'limotlar taraqqiyoti. – T., 2001.
2. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытного общества до конца XIX века (под ред. А.И. Паскунова). – М.: Просвещение, 2004.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. – T.: O'zbekiston, 2000.
4. Saloydinov, S. Q. O. G. L. (2021). PAXTA TOZALASH ZAVODLARIDA ENERGIYA SARFINI KAMA YITIRISHNING TEXNIK-IQTISODIY MEKANIZMINI YARATISH. *Academic research in educational sciences*, 2(9), 886-889.
5. Saloydinov, S. Q. (2021). Creation of feasibility studies to reduce energy costs in ginneries.". *Экономика и социум*, 9(88), 147-149.
6. Салойдинов, С. К. (2021). Образовательные кредиты в Узбекистане. *Экономика и социум*", 12(91), 470-472.
7. Салойдинов, С. К. (2021). Спрос на рынке дифференцированных продуктов. *"Экономика и социум"*, 12(91), 473-476.
8. Салойдинов, С. К. У. (2022). С ПАРОВОЙ ТУРБИНОЙ 471 МВт НА ТАЛИМАРДЖАНСКОЙ ТЭЦ РАСЧЕТ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ РЕЖИМОВ ПРИ МАКСИМАЛЬНОЙ ЗИМНЕЙ НАГРУЗКЕ. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, (Special issue), 116-121.
9. Салойдинов, С. К. У. (2022). ИННОВАЦИОННОЕ РЕШЕНИЕ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ БИОГАЗА. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(3), 280-285.